

text/foto: Dana Lacová (2. ročník, muzeológia a kultúrne dedičstvo FiF UK Bratislava)

Taká bola Petržalka.

Petržalka v rokoch 1919–1946

Výstava *Petržalka v rokoch 1919–1946* sa konala 23. januára až 20. marca 2014 v pobočke Miestnej knižnice Petržalka. Bola v poradí už druhou tematickou výstavou v rámci viacročného výstavného cyklu *Taká bola Petržalka* venovaného problematike dejín najväčšej mestskej časti dnešnej Bratislavy. Hlavným realizátorom výstavy bol odbor Muzeológia a kultúrne dedičstvo Katedry etnológie a muzeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Študenti, prevažne 4. ročníka muzeológie, pod vedením pedagógov pracovali

na výstave počas zimného semestra akademického roku 2013/2014.

Výstava sa zamerala prevažne na medzivojnové obdobie a obdobie 2. svetovej vojny, s využitím dobových fotografií, ale aj trojrozmerných predmetov. Bola výsledkom spolupráce s viacerými pamäťovými inštitúciami, či už to bol Slovenský národný archív v Bratislave, Archív mesta Bratislavy, Múzeum mesta Bratislavy, ale i viaceré múzeá patriace pod Slovenské národné múzeum.

Výstava bola rozdelená do desať čiastkových tém, zachytených na desiatich výstavných paneloch. Na prvom paneli autori výstavy zachytili pripojenie Petržalky k Československu po prvej svetovej vojne, ktorá sa stala súčasťou Československa až dodatočne v auguste 1919 ako strategické predmostie Bratislavy. Práve blízkosť Bratislavy, v tej dobe jedného z najpriemyselnejších sídel Slovenska, napomohla Petržalke v jej celkovom rozvoji. Ukázalo sa to napríklad na rozvoji priemyslu a dopravy, keď sa z maličkého vidieckeho sídla stal v medzivojnovom období významnejší dopravný uzol a jedno z najväčších sídel bratislavskej aglomerácie. Premávala tu napríklad známa električka do Viedne – práve tento rok si pripomíname 100. výročie začatia jej prevádzky. Jedným z trojrozmerných predmetov, ktoré dopĺňali výstavu, bola tehla z Durvayovej tehelne. Tá patrila medzi najstaršie priemyselné podniky v Petržalke. Ďalšími vystavenými

predmetmi boli artefakty zo známej továrne na smaltový riad Sphinx.

Výstava dnešného Starého mosta medzi Petržalkou a Bratislavou znamenala významný medzník vo vývoji oboch sídel. Petržalka v tomto období začala rásť, zvyšoval sa počet obyvateľov, ale menilo sa aj sociálne a etnické zloženie obyvateľov, čo sa prejavovalo aj v spoločenskom a spoločkovom živote obce. Práve v tomto období sa tu usadilo aj viacero českých rodín, ktoré pôsobili v medzivojnovom období v Bratislave. K tradičným spolkom patrili napríklad hasičský spolok, ktorý počas svojej dobrovoľníckej činnosti zachránil mnoho životov. Telocvičná jednota Sokol sa zase snažila o pestovanie rôznych športových aktivít u obyvateľov. O tie zábavnejšie aktivity sa starala hudobná kapela Konrada Kaesa, ktorá vznikla v roku 1924, a obľúbený a vyhľadávaný výletný hostinec Františka Krištofeka. Na ďalších výstavných paneloch boli zachytené oddychové zóny v Petržalke, petržalský park, dnes známy ako Sad Janka Kráľa – najstarší verejný park v strednej Európe, reštaurácia Leberfinger či Lunapark.

V 30. rokoch sa začalo v Československu s výstavbou pevnostného systému. Keďže

Petržalka ležala na hraniciach Československa s Rakúskom, patrila v prípade výstavby obranného systému k prioritám. Na jej území bolo vybudovaných spolu až 25 objektov. Niektoré sa dodnes zachovali, iné boli zničené pri výstavbe nového petržalského sídliska. Pevnostný systém sa napokon nevyužil. V roku 1938 sa totiž Petržalka ako obec s výraznejšou nemeckou menšinou stala po Mníchovskom diktáte súčasťou Tretej ríše. Premenovala sa opätovne nemecky na Engerau.

Oslobodenie Petržalky Červenou armádou v roku 1945 a jej opätovné pripojenie k Bratislave znamenalo pre mnoho občanov pozitívnu zmenu. Začal sa hlavne obnovovať mierový život v obci. Pripomína to aj pamätná tabuľa, ktorá sa nachádza na budove školy na Zadunajskej ulici v Petržalke. Budova školy slúžila istú dobu po oslobodení sovietskym vojakom ako nemocnica.

Jeden z vystavených panelov bol venovaný známym osobnostiam, ktoré žili a pôsobili v Petržalke v rokoch 1919–1946. Spomenúť možno napríklad Eugena Suchoňa, významného slovenského hudobného skladateľa. Ďalší panel zachytával významnejšie pamiatky a pamätihodnosti na území

Petržalky. Medzi národné kultúrne pamiatky patrí napríklad Kostol Povýšenia sv. Kríža postavený v roku 1932 či funkcionalistická budova Nemeckého veslárskeho klubu od Josefa Konrada z roku 1931.

Cieľom výstavy „*Taká bola Petržalka. Petržalka v rokoch 1919–1946*“ bola snaha pripomenúť dôležité udalosti a medzníky v dejinách Petržalky. A to nielen pamätníkom, ale najmä mládeži, ktorá už starú Petržalku nezažila, keďže bola nahradená panelovou zástavbou. V roku 2013, kedy sa konala prvá z výstav venovaná dejinám Petržalky do roku 1918, sme si pripomínali 40. výročie začatia výstavby sídliska – najväčšieho panelového sídliska v bývalom Československu. Súhrn základných informácií z výstavy aj s fotodokumentáciou je obsiahnutý v publikácii s názvom *Petržalka v rokoch 1919–1946*.⁴ Publikácia by mala slúžiť ako pomôcka pri výučbe miestnych a regionálnych dejín na základných a stredných školách nielen v Petržalke. Výstava zároveň poslúžila ako vhodná možnosť dôležitej praxe pre študentov muzeológie. ■

⁴ KAČÍREK, Ľuboš – TIŠLIAR, Pavol. *Petržalka v rokoch 1919–1946*. Bratislava: Stimul, 2014.